

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Q. 241. Quid præterea notandum sit circa jurisdictionem Judicis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42600

“civiles: Nisi fortè per accidens, ob defectum justitiæ in foro seculari, aut nisi sint causæ miserabilium personarum. Porrò quæ causæ dicantur merè civiles, quæ Ecclesiasticæ, & quæ mixtæ, nosse oportet Judices & Jurisperitos, potestque videri apud *Lay. l. 4. c. 2. V. Card. de Lug. d. 37. §. 3.*

“Secundum, Rectus processus, v. g. ut citetur Reus, & audiatur &c. Nisi fortè expediat aliquando, cum delicta sunt atrocita, in flagranti crimine deprehensos, subitò plectere, vel in criminibus exceptis communem procedendi modum mutare: nam Judicium supremo (dummodo crimen sit publicum) aliquando licere, sine citatione, defensione, & omnino processu reum morti adjudicare, eò quòd factum notorium, & publicum sit loco accusatorum & testium, neque Reo jus defendendi se in judicio relinquat, docet *Nav. cap. 25. n. 10. Less. Fill. Bon. to. 2. d. 10. in precepta. q. 2. p. 2. n. 5. Vid. etiam Lug. §. 5. Trul. l. 8. c. 1. d. 13.* Ubi tamen bene notandum, quòd etsi talia crimina excipiantur à communi dispositione legis positivæ & juris communis, non tamen legis seu juris naturæ; ideoque graviter peccare Judicem, qui in tali processu, v. g. contra sagas, & quidvis licere putat, *vid. Spe in caut. crimin. dub. 17. 18. 37. & seqq.*

“Tertium, Recta intentio, ut scilicet procedatur ex intentione justitiæ: Unde si judex procedat ex odio, aliove fine malo, v. g. ob inanem gloriam, peccabit, non quidem contra justitiam sed charitatem aliamve virtutem; mortaliter, aut venialiter, prout finis illius, mortalis aut venialis erit. *Bon. to. 2. d. 10. in precept. p. 2. q. 3.*

A D D E N D A.

1409 Q. 241. Quid præterea notandum sit circa jurisdictionem Indicis. R. Seqq. §. 1.

§. I. Quamvis nemo possit esse Iudex in propria causa, tamen excipitur causa competentiae fori, nam potest supremum tribunal cognoscere, an causa aliqua sit suae jurisdictionis necne, tuncque pro se vel alio pronuntiare, uti probat praxis: Et hoc maxime competit Sedi Apostolicae, quam esse supremum tribunal docent *Conc. Florent. & SS. PP.* Vide *Du Bois* ad prop. ab *Alexandro VII.* damnatas c. 2.

§. II. Certum est à saeculari iudicari non posse Clericum, secundum dicta à n. 1381., nequidem ex delegatione Episcopi, *Cap. significasti*, de foro compet., nisi in certis casibus, uti notatur *cap. ut fama*, §. *Laici*, de sent. excom., & *Cap. Cum non ab homine*, de iudic., pluribusque probat *Dript*, in spec. archid. f. I. a. 9. p. 122. Imò peccat mortaliter Iudex, si in loco Sacro faciat processus vel sententias saeculares; suntque talia irrita, *Delbene* de Immun. Eccl. c. 2. d. 3. f. 2. Neque potest vel per jus civile vel per consuetudinem induci, ut laicus sit Iudex Clerici, unde licet Papa possit in particulari casu concedere, v. g. Regi iudicium Clerici ob falsam monetam, sicque Rex nomine Papae, per suos ferre sententiam, tamen quamvis Rex per tempus immemorabile pergat sic iudicare Clericos, nunquam praescribet, quia nunquam possidebit jus iudicandi, cum Clericus jure Divino eximatur, & laicus sit subiectum illius juris incapax, ac omni anno tali attentato expressè reclametur per Bullam Coenae: Vide *Leur.* p. 3. q. 177. Et violatur immunitas Ecclesiastica etiam per impeditiōem vel retardationem usus jurisdictionis vel auctoritatis Ecclesiasticae, v. g. recurrendo ad saeculares, ut se interponant &c. *Delb.* c. 2. d. 10. & 11. Item per avocationem causarum spiritualium ad laica tribunalia, *Delb.* c. 3. d. 8. f. I. & seqq., item c. 9. d. 6. Possunt tamen Iudices Ecclesiastici

stici & Prælati regulares implorare auxilium à Magistratu laico ad capiendos & coercendos suos subditos, id enim non est recurrere ad iudicium sæculare, sed tantum est invocatio brachii sæcularis ad tuendam auctoritatem sui iudicii Ecclesiastici vel Regularis, *Lugo* in Resp. Mor. l. 3. d. 3. n. 8. Vide *Sperell.* fori Eccles. decis. 1. & 9. *Dicast.* de just. l. 2. r. 1. d. 4. à n. 122. *Delb.* c. 8. d. 26. c. 9. d. 34. & d. 35. f. 8. & seqq., item c. 10.

1411

§. III. Excommunicatio Bullæ Coenæ lata in eos, qui Ecclesiasticas personas trahunt vel trahi faciunt ad tribunal sæculare, non cadit in Iudicem, qui per juramenta subditorum ad id coactorum capit informationes super delicto alicujus Ecclesiastici, non citans eum, sed volens juvare illos, qui eum postea accusabunt coram tribunali competente, *Less.* in auct. v. *Iudex*, cas. 2. Si tamen Clericum vocet ad deponendum, peccat & incurrit pœnam, quia eum subjicit suo tribunali. Quandoque Judex Ecclesiasticus trahens causam laicam ad suum tribunal censetur inferre violentiam, ideoque impediri possit à Iudice sæculari, fuse discutit *Carden.* in 1. crisi d. 15. c. 15. a. 5. & in 2. crisi d. 3. à n. 45., qui videri potest, uti & *Delbene* toto c. 10. Non posse autem Reges, nequidem ut executores *Tridentini*, cogere Ecclesiasticos ad observationem *Tridentini*, sed esse constitutos executores tantum respectu laicorum, probat *Delb.* c. 9. d. 26.

1412

§. IV. Esse causam mixti fori & esse causam mixtam non sunt idem, nam causa mixti fori est, quando persona est sæcularis, & pœna statuta est à jure Canonico, tumque, per se loquendo, potest utrumque Judex procedere, & datur locus præventioni. Causa mixta est, quando aliquid utroque jure prohibetur, tumque juxta communem sententiam Judex

dex Ecclesiasticus procedere debet contra Ecclesiasticos, laicus contra laicos, *Sperell. decis. 9. Florentinus in Comædo crisi n. 823. Vide Delbene c. 10. dub. 1.*

§. V. Laicam sc̄eminam ream concubinat̄is cum Clerico spectare ad iudicium Ecclesiasticum putant plerique DD. apud *Menoch. de arbit. jud. l. 2. c. 371. n. 13.*, quia una causa ab uno Iudice est iudicanda, ergo ab Ecclesiastico digniore, cum ad eum pertineat de Clerico complice iudicare: Econtrà spectare ad iudicium sæculare docent *Covar. Clarus & alii cum Burgh. Cent. 3. cas. 86.*, quia delictum est moraliter duplex, ergo delictum Clerici spectat ad Ecclesiasticos, laicæ ad sæculares. *Conf.* quia si tribus fratribus, quorum unus sit Clericus, obveniat hæreditas, solus Clericus eximitur onere gabellarum, ergo etiam solus Clericus peccans cum laica eximitur iudicio sæculari. Videri debet *Delbene c. 10. dub. 17.* Videri potest etiam *Diana p. 3. T. 2. R. 69.*, ubi examinat, an Iudex sæcularis possit inquirere in fornicationes Regularium. Quis sit Iudex in causis concernentibus Matrimonium, dicitur l. 6., quando de Matrimonio.

§. VI. In Diocesi Monasteriensi comparent Ludimagistri, aliquibus in locis coram Iudice sæculari, in aliis coram Ecclesiastico; estque consuetudo suis locis observanda; Si autem hæc ignoretur, videntur spectare ad Ecclesiasticum, cum sint personæ ab Episcopo per emissum iuramentum ac professionem fidei destinatæ ad erudiendam juventutem, non tantum in literis sed etiam in fidei principiis, & insuper ordinariè habeant obligationem cum aliis Clericis assistendi choro.

§. VII. Episcopum in prima instantia semper debere cognoscere de causis suorum subditorum, etiam

beneficialibus, optinè probat *Barb.* de off. Epif. alleg. 81., & ibid. in append. contra *Salgado*, habeturque clarè in *Trid.* Sef. 24. c. 20. de Ref.; & vidi in Monasteriensi diocœsi non attendi appellationem ad Papam, imò à Nuntiatura aliquos per pœnas revocatos esse ad audiendum priùs iudicium ac sententiam Ordinarii: Excipitur tamen, si lis oriatur inter provisos à Sede Apostolica, aut etiam ab Ordinariis circa beneficia Sedi Apostolicæ reservata, quia causæ illæ etiam in prima instantiæ Romæ decidi possunt, uti notat *Gonz.* ad Reg. 8. Gl. 52. n. 37., & expressè decrevit *Greg. XIII.* in Const. *Ad Romani*, apud *Nicol.* T. 3. d. 3. §. 25. Plura de appellatione ad Papam, vide apud *Delbene* c. 8. d. 47.

1416

§. VIII. Delegatus supremi Principis potest causam subdelegare, uti multis relatis probat *Sanch.* de Matr. l. 3. d. 31. n. 1. 10. & 31. Potest autem delegans sic dicere Titio, do tibi jurisdictionem ad istam causam, & quia tu non poteris subdelegare, etiam non do tibi potestatem subdelegandi aliquem, sed ego ipse immediatè do illi jurisdictionem, quem tu designaveris, *Sanch. Lugo* in Resp. Mor. l. 4. d. 42. Manetque potestas, licet primus delegans sit mortuus, re inceptâ, ante designationem à secundo faciendam, *Lugo* n. 6. Quando Româ aliquid committitur Officiali Episcopi, per hunc intelligitur Vicarius Generalis in Spiritualibus, uti dictum est n. 247.

1417

§. IX. Solus Diocœsanus loci, in quo est beneficium, est Judex competens, quando agitur de materia concernente illud beneficium, licet non requirat residentiam, & quamvis Clericus alibi habitet, quia illud beneficium, cum sit in Episcopi illius jurisdictione, illi tantum est subjectum, *Felin. Sanch.* in Conf. l. 7. c. 1. d. 23. n. 19. An autem in possessorio beneficii cognoscere possit laicus, v. *Loth.* T. 4. a. 2. Quod

Quòd si litigetur occasione unius rescripti in causa principali, & alterius in causa appellationis, de validitate appellationis cognoscere debet, non Iudex super principali, sed deputatus super appellatione, Cap. *Dilectus*, 29. de rescriptis. Quis in materia simoniæ sit Iudex competens, vide *Leur.* p. 3. q. 757. Quis in materia juramenti relaxandi, *Delbene* c. 8 dub. 28., qui c. 10. d. 18. docet Papam judicare inter duos Supremos Principes.

Q. 242. *Quid circa crimina excepta & juris ordinem sit addendum.* R. 1418

§. I. Crimina excepta, in quibus opus non est semper servari omnem juris ordinem, sunt hæc, 1. Læsæ Majestatis: 2. Hæreseos: 3. Sagarum: 4. Proditionis: 5. Conjuracionis: 6. Falsæ monetæ, 7. Latrocinii. In his tamen aliisque omnibus non potest aliter procedi, quàm recta ratio & jus naturale dicter, uti rectè *Spe* in *Caut. Crimin.* dub. 5.

§. II. Iudex supremus & independens potest in crimine enormi & certò notorio omittere ordinem juris, si in mora sit grave periculum Reip., uti si reus alioqui esset evasurus. An autem possit sententiam mortis ferre more belli & sine ullo, ne summano quidem processu, dubium est, negat *Lugo*; affirmat probabile esse, quòd possit in urgente casu, *Less.*, uti si solus Rex sciret adulterum vim inferre Reginæ, quia sic fieri expediret ad Reginæ infamiam vitandam. Vide *Tamb.* l. 6. c. 1. §. 4. 1419

DUBIUM II.

De Potestate & Officio Iudicis.

1420

ARTICULUS I.

Quid requiratur in Iudice.

R Esp. I. Præter tria dicta Superiore dubio, requiritur scientia, quâ sciat suo munere rectè fungi.